

ФОТО АЛМАНАХ

Сарај и нејзините 14 туристички чуда

АКУМУЛАЦИЈА/ЕЗЕРО РАДУША (ТАКБОЛ)

Езерото Радуша со површина од околу 10 500 м² и длабочина до 50 м претставува уште едно туристичко место што ја карактеризира нашата општина.

По првиот банкрот на рудникот Радуша во 1974 година, пумпите за вода на рудникот престанаа да работат, водата преку нејзините природни канали излегува на површина, се собира на депонијата за рудници и се создава вештачко езеро или познат во Радуша како „Такбол“. Поради опасност од длабочината од 50 метри, рудникот има забрана за капење и рибарење на акумулацијата.

Младите од селото Радуша од реката Вардар, Големата Река (Радуша), Малата Река (Кревеник) и другите реки и езера донеле риба и ја порибувале акумулацијата „Такбол“. Најпознатите риби во ова езеро се „Златната пастрмка“ и „Калифорниската црна пастрмка“ кои свежи се подготвуваат во ресторанот покрај езерото.

КИСЕЛА ВОДА РАДУША

Во источниот дел на селото на оддалеченост од **5** км помеѓу Рашче и Радуша, извира кисела минерална вода од која веќе има многу тврдења за нејзините лековити способности. Се претпочита за оние кои страдаат од вознемиреност во стомакот (чир на желудник, гастритис и болки во грлото), бубрези, заболувања на кожата, како и од анемија (поради содржината на железо во водата).

Традиционално, ова место беше дестинација на многу млади луѓе кои секоја година доаѓаат две недели пред и три недели по Свети Ѓорѓи (**6** мај). Тие доаѓаат на местото секој четврток да ги мијат лицата, да пијат вода и да поминуваат слободно време на отворено.

ВОДОПАДИТЕ НА ГОРНО СВИЛАРЕ

Водопадите на Горно Свиларе/Кучково се на граница на двете општини, Сарај и Ѓорче Петров. И двете општини се трудат да пронајдат решенија за развој на овој туристички локалитет. Водопадите се високи околу шест метри, а во нивна непосредна близина се наоѓа и археолошки локалитет, кој потекнува од римскиот период со видливи остатоци од сидови.

ПЕШТЕРА ДОНА ДУКА – РАШЧЕ

Пештера во северозападна Македонија. Спаѓа во категоријата пештери природни реткости. Се наоѓа на источните падини на планината Жеден на 450 м.н.в., во близина на селото Рашче. Со својата должина од 650 метри, Дона Дука претставува четврта најдолга пештера во Македонија. Пештерата Дона Дука за првпат е истражувана на должина од 200 м, додека при следните истражувања вкупната должина на пештерските канали е зголемена на 650 м. На некои делови од пештерските канали застапени се и пештерски украси. Во хидрографски поглед, Дона Дука претставува сува пештера, со незначителна појава на повремени, главно сифонски езерца настанати од водата капница. Особена карактеристика на оваа пештерата е сложенитиот сплет на пештерски канали, изградени на неколку нивоа. Во пештерата Дона Дука истражувана е и рецентната пештерска фауна. Пештерата е евидентирана како природна реткост во просторниот план од 1982 година. Со секторската студија „Заштита на природното наследство“, која е составен дел на просторниот план на Македонија, пештерата се наоѓа и на предлог-листата за споменици на природата.

БИО Грозје Бојане Фестивал на грозјето Бојане

Фестивалот на Грозјето – Бојане е традиционална и убава манифестација која успева да собере над 10.000 жители на Општината и пошироко во едно место. Манифестацијата е класичен европски земјоделски настан, со многу бои и разновидни активности.

На овој настан се промовира био-грозјето од Бојане и традиционалната храна на овој крај, придружено со многу музика и забава од сите краишта на Македонија, привлекувајќи и гости од регионот.

СРЦ ПАРК САРАЈ

СРЦ Сарај се наоѓа во непосредна близина на градот и има традиционално излетнички карактер. Овој локалитет претставува едно од најстарите излетнички места во Скопје, со површина од 240.000м². СРЦ Сарај е изграден во 1948 година, кога бил предвиден и со урбанистичкиот план како регион Сарај-Матка исполнет со базени, фудбалски игралишта, трибини и патеки. Подоцна регионот Сарај-Матка прераснува во центар за спорт и рекреација со спортски терени покрај реката Вардар и езерото Треска. Урбанистичкиот план е ревидиран во 1955 и е изграден базенот, фудбалските игралишта и другите објекти за рекреација.

Во 1964 година е направен нов урбанистички план, со кој биле испланирани јавното зеленило и спортско-рекреативните реони. Додека во 1971 година, од страна на Паркови и зеленило е направен проект за СРЦ Сарај, со кој се дефинирани градското и вонградското зеленило, со паркови, плоштади и други зелени површини по бодовите на Скопје – вонградското зеленило, како и зеленилото за активна и пасивна рекреација.

ЏАМИЈАТА ХУСЕИН ШАХ

Џамија на Хусеин Шах Сарај, Скопско, изградена во средината на 16ти век – верски објект, споменик на културата. Изградена е од санџакбегот Хусеин Шах. Има квадратна основа засводена со купола, а денешниот изглед на тремот го добила по реставрацијата од земјотресот од 1963 г. Во дворот има шестострано затворено турбе, во кое е погребан ктиторот Хусеин Шах.

ЕЗЕРО ТРЕСКА

Езерото Треска се протега на површина од 136.000 м², длабоко е од 1,6 до 3 метри и има капацитет од 10.000 капачи. Спортско-рекреативниот комплекс бил изграден во 1978 година со самопридонес на жителите на Скопје. Треска претставува рекреативно езеро во село Сарај, во близина на главниот град на Македонија, Скопје. Езерото било место за релаксирање на скопјани цели 20 години, се до 1998 година кога истото е затворено за капачи поради загаденоста на водата.

Претседателот на поранешна СФРЈ, Јосип Броз Тито, свечено го отворил овој спортско-рекреативниот комплекс „Езеро Треска“ во 1978 година при неговата посета на Скопје. Езерото Треска кое денес е под надлежност на Општина Сарај претставува спортско – рекреативна зона, чиј карактер би се задржал и откако истото би било реконструирано.

ВРВ КАЈЕ

Врвот Кале е највисокиот врв на планината Каршијак, и достигнува висина од 1044, тоа е третиот највисок врв во Општина Сарај, посетен речиси секој ден од тури организирани од Врв Крстовар (Водно) до Матка и обратно. Мештаните го нарекуваат и Шишевски Камен.

МАНАСТИР „НИКОЛА ШИШЕВСКИ„

Манастирот Свети Никола Шишевски е сместен високо на една зарамнета тераса на карпите, над десниот брег над вештачкото езеро Матка над реката Треска. Теренот е недостапен за моторни возила и планински велосипеди и е единствено достапен пеш од три правци: од мостот на реката Треска во близина на кајакарските терени кај манастирот Света Богородица во Долна Матка (половина час пешачење); од селото Шишево (1 час); како и од врвот на планината Водно (2 часа и 30 минути). Манастирот е оддалечен 18 километри од градот Скопје, и околу три километри од селото Шишево. Од спротива на манастирот долу крај езерото има прекрасна глетка на познатата манастирска црква Свети Андреја.

КАЊОН МАТКА

Матка — кањон на реката Треска, десна притока на Вардар, зафаќа површина од околу 5.000 хектари и се наоѓа на 17 километри југозападно од Скопје. Според морфогенетските карактеристики претставува клисура-пробојница. На овој простор посебно внимание привлекуваат карстните облици — десетте пештери со должина од 20 до 176 метри и двата пропасти со длабочина до 35 метри.

Матка претставува еден од најголемите рефугијални центри за време на глацијалниот период, што придонело денес на овој простор да се сретнат голем број реликтни и ендемични растенија и животни.

РЕЗЕРВАТ ЈАСЕН

Јасен — природен резерват во северозападна Македонија прогласен во 1958 година во почетокот само на планината Караџица, а во 1960 година е проширен на Сува Гора. Опфатен е целиот кањон на реката Треска. Резерватот зафаќа површина од 24.000 ха. Највисока точка е врвот Караџица (2.473 м). Геолошката подлога е доломит со тенки слоеви од лискун. На теренот е вештачкото езеро Козјак и повремено тече реката понорница Оча и нема други води. Од флората се заштитени *Viola koshaninii*, *Thymus oehmianus*, *Dianthus kapinensis* и др. Од животните има дива коза, мечка, рис и др., а од птиците — лештарка (*Tetrastes bonasia*), белоглав мршојадец (*Gyps fulvus*), був (*Bubo bubo*) и др.

Резерватот Јасен покрива околу 32.000 квадратни метри површина најчесто со шума и патишта, како и голем број на пократки неасфалтирани патеки. Освен во лов, Јасен својата иднина ја гледа во развојот на природните ресурси и на екотуризмот. Главни активности (во зависност од сезоната) се пешачење, планински велосипедизам, кампување покрај езерата Матка и Козјак, параглајдерство, риболов, спелеологија, алпинизам.

ВРВ РАСА

Врвот Раса е највисокиот врв на планината Осој кој достигнува височина од 1369 метри надморска височина. Има неколку опции за искачување до врвот, едната е преку Матка и друга преку Резерватот Јасен. Двете рути се спојуваат пред врата на резерватот и продолжува по сртот на планината Осој до врвот.

ИЗВОР РАШЧЕ

Изворот Рашче кој се состои од две Каптажи Рашче 1 и Рашче 2, со вкупен инсталиран капацитет од 6 м³/во секунда односно 6000 литри/во секунда, ги обезбедува потребите за вода за жителите на Град Скопје. Околу 70 проценти од капацитетот на изворот е од Шар Планина, 20 проценти е од Жеден, додека 10 проценти доаѓа од реката Вардар. Извонредна карактеристика на изворот е тоа што има „инверзен“ карактер, па капацитетот е најголем во лето кога потребата за вода исто така е зголемена.

Оваа публикација е дел од проектот “Креирање на локална стратегија за промоција и заштита на природните ресурси на Сарај – Матка” кој е спроведуван од ЗИП Институт. Проектот финансиски е поддржан од МРЕЖА ЗА РУРАЛЕН РАЗВОЈ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА.

Скопје, 2019

Здружение на граѓани ЗИП Институт

www.zipinstitute.mk info@zipinstitute.mk +38926159832

бул.Партизански Одреди 106/1-3, Скопје